

Viron urheiluorganisaatioiden muodostuminen 1920-luvulla

Viron muihin seuroihin ja yhdistyksiin verrattuna virolaiset urheilujärjestöt aloittivat melko myöhään johtavien tai koordinoivien liittojen luomisen. Esimerkiksi raittiusliike pyrki jo 1890-luvulla valtakunnalliseen yhteistyöhön ja vuonna 1906 ne perustivat itselleen yhteistyöelimen. Samoin muun muassa maatalous- ja maanviljelijäseurat saivat aikaan keskusliitot 1900-luvun alussa. Virolaisilla ei juuri ollut kokemusta valtakunnallisesta urheilujohtamisesta.¹

Vuoden 1919 urheilukongressin tuloksia

Heti Viron itsenäistymisen ja vapaussodan (1918–1920) jälkeen urheiluliikkeessä alkoi muiden yhdistysten tapaan vilkas toimintakausi. Seuratoiminnan kannalta 1920-luvun alku oli Virossa suotuisaa. Kun yhteiskunnallinen elämä palasi levottomien vuosien jälkeen vähitellen uomiinsa, alkoivat erilaiset yhdistykset ja seurat kukoistaa. Samoin Viron uusi perustuslaki kannusti perustamaan uusia yhdistyksiä. Seurojen perustaminen oli hyvin helppoa, koska se vaati vain rekisteröitymisilmoituksen tekemisen sisäministeriöön.²

Itse asiassa jo vapaussodan loppuvaiheessa 30.11.1919 Tallinnassa järjestettiin ensimmäinen urheilukongressi. Tämän kongressin merkitystä korostaa se, että seuraava Viron vastaavanlainen kongressi järjestettiin vasta 70 vuotta myöhemmin eli vuonna 1989!

Vuoden 1919 urheilukongressiin osallistui 60 henkeä, jotka edustivat 20 urheiluseuraa. Kongressin asialistan tärkeimpinä aiheita olivat valtakunnallisen urheiluliiton, olympiakomitean

Jarkko Kemppi

Viron urheiluorganisaatioiden muodostuminen 1920-luvulla

sekä urheilun pää-äänenkannattajan perustaminen. Kysymys virolaisten mahdollisesta osallistumisesta Antwerpenin olympialaisiin oli keskeisesti esillä.³

Eräs urheilukongressin tärkeimpiä päätöksiä oli perustaa Viron valtakunnallinen urheilun keskusjärjestö. Asia edistyi nopeasti ja Viron Urheiluliiton (Eesti Spordi Liit, ESL) perustava kokous oli 20.1.1920. Hieman yllättävää on se, että vaikka kyseessä oli valtakunnallisen urheiluliiton synty, niin perustavaan kokoukseen osallistui vain ”kolmen suuren” urheiluseuran eli Kalevin, Sportin ja Valvajan edustajat.⁴

Noudattaen edelleen urheilukongressin tavoitteita Viron Olympiakomitean (Eesti Olümpia Komitee, EOK) perustamiskokous pidettiin keväällä 1920 Tallinnassa. Komitean puheenjohtajaksi valittiin urheilukongressin koolle kutsunut Leopold Tõnson. Tõnson oli myöhemmin 1920-luvulla Viron merkittävimpiä urheilujohtajia. Komitean hallituksen jäseniksi valittiin eri urheiluseurojen johtohenkilöitä. Olympiakomitean työtä leimasi kiire. EOK:lta puuttuivat peruskirja, toimitilat ja kaiken huipuksi komiteaa ei ollut edes virallisesti rekisteröity. Käytännössä EOK ei pystynyt hoitamaan tehtäviään, vaan työ siirtyi vähitellen Viron Urheiluliiton vastuulle.⁵

Viron Urheiluliiton keskeisenä tavoitteena oli saada aikaan oma julkaisu, urheilun pää-äänenkannattaja. Kyse oli liiton julkisesta kuvasta, koska keskusjärjestöä ei kansalaisten keskuudessa juuri tunnettu. Lehden toivottiin houkuttelevan enemmän virolaisia järjestäytyneen urheilutoiminnan piiriin.⁶ Keväällä vuonna 1920 Eesti Spordileht (Viron urheilulehti) aloitti ilmestymisensä. Eesti Spordileht oli Viron ainoa valtakunnallinen urheilulehti ja se ilmestyi aina neuvostomiehitykseen saakka vuoteen 1940.

Kuten virolaiset urheilujärjestöt, niin myös Spordileht oli 1920-luvun alussa suurissa vaikeuksissa. Monet urheiluvaikuttajat valittivat lehden ulkoasun olleen keho ja epäesteettinen. Eräs ongelma oli mainosten vähyys. Tämä saattoi johtua myös siitä, että Eesti Spordileht oli yleensä täynnä kirjoitusvirheitä ja kaiken huipuksi julkaisun sisältö oli ajoittain kaikkea muuta kuin urheilua. Väitettiin myös, että lehti ei todellisuudessa ollut Urheiluliiton pää-äänenkannattaja. Tällä vihjattiin siihen, että vahvimmat urheiluseurat olivat omineet julkaisun. Lisäksi yksi syy virolaisen Urheilulehden ongelmiin oli muiden lehtien run-

Jarkko Kemppi

Viron urheiluan-
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

*Viron olympia-
joukkueen
vastaanotto
Tallinnassa
vuonna 1920.
(Viron Filmiarkisto)*

saslukuinen ilmestyminen. Pelkästään vuonna 1920 Virossa perustettiin noin 50 vironkielistä aikakausi- tai sanomalehteä, näistä 42 onnistui lopulta ilmestymään. Vuoden sisällä tosin 15 julkaisua oli tehnyt konkurssin.⁷

Virolainen urheiluhistorioitsija Ruudi Toomsalu on todennut, että 1920-luvun alussa Viron urheilun tärkein vaihe eli organisaatioiden muodostustyö oli enemmän harrastelijoiden kuin ammattilaisten käsissä. Valtio ei juuri puuttunut urheiluelämään, joten asiat jäivät lähes täysin maan harvojen urheilujohtajien vastuulle. Johdon resurssit eivät yksinkertaisesti enää riittäneet kaiken toiminnan koordinointiin. Edelleen Toomsalun mielestä 1920-luvun alussa urheilun vastuuhenkilöiltä puuttuivat tarkat ja selkeät suunnitelmat. Tästä luonnollisesti aiheutui epäselvyyksiä ja suuria ongelmia.⁸

Urheiluorganisaatioissa esiintyneistä ongelmista huolimatta Urheiluliiton jäsenseuroissa harrastettiin vuonna 1921 kaikkiaan 15 eri urheilulajia. Ne olivat yleisurheilu, painonnosto, jalkapallo, voimistelu, tennis, nyrkkeily, luistelu, paini, hiihto, verkkopallo, koripallo, uinti ja vesipallo. Näiden lisäksi Virossa harrastettiin muutamia moottoriurheilulajeja ja myös shakki laskettiin urheiluksi. Lajien määrä kasvoi jatkuvasti.⁹

Jarkko Kemppi

Viron urheilu-
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

Viron Urheiluliiton hallinto ei enää pystynyt tehokkaasti johtamaan ja ohjaamaan jäsenseurojaan. Vuonna 1922 liitossa oli jo 50 eri urheiluseuran edustajia, mutta Urheiluliiton voimavarat eivät enää riittäneet. Monet seurat jäivät täysin ilman tukea ja ohjausta. Tämän seurauksena kehitys kohti erillisiä lajiliittoja oli valmis. Ensimmäisenä perustettiin Talviurheiluliitto (Eesti Talvespordi Liit) 28.10.1921 ja uusi järjestö irtautui Urheiluliitosta. Samoin Jalkapalloliitto ja Tennisliitto erosivat keskusliitosta.¹⁰ Toisaalta erillisten lajiliittojen synty oli osoitus virolaisen urheiluelämän aktivoitumisesta.

Virolaiset urheilupäätäjät eivät lannistuneet ESL:n tuhosta. Uuden keskusjärjestön perustamissuunnitelmat käynnistyivät lähes välittömästi entisen kaaduttua. Silti neuvottelut uuden keskusliiton peruskirjasta ja hallinnosta eivät olleet helppoja. Eri lajiliittojen väliset neuvottelut kestivät koko kesän ja syksyn vuonna 1922. Vasta joulukuussa 1922 oltiin niin pitkällä, että voitiin kutsua kokoon perustava kokous. Uuden organisaation nimeksi saatiin sovittua Eesti Spordi Keskiit, Viron Urheilun Keskusliitto. Jäsenliittojen määrä pysyi useita vuosia melko pienenä. Vielä vuonna 1927 keskusliitossa oli jäsenenä vain viisi lajiliittoa: Jalkapalloliitto, Tennisliitto, Käsipalloliitto, Talviurheiluliitto ja Ekrave.¹¹

Alkuperäisen Viron Urheiluliiton jäljelle jääneistä seuroista koottiin uusi organisaatio, Eesti Kerge-, Raske- ja Veespordiliit eli Ekrave (Viron Yleisurheilu-, Voimailu -ja Vesiurheiluliitto). Tämä lyhenne oli yleisesti käytössä jo 1920-luvulla. Ekraven alaisuuteen kuuluivat yleisurheilu, paini, painonnosto, nyrkkeily, uinti ja polkupyöräily.¹²

Vertaillaessa kahta urheilun keskusliittoa Viron Urheilun Keskusliiton toimintastrategia oli huomattavasti edeltäjäorganisaatiotaan pitkäjänteisempi. Viron Urheilun Keskusliiton jäsenpohja oli laajempi ja sitä kautta eri lajit olivat kattavasti edustettuina. Tietenkin täytyy ottaa huomioon se, että ESL perustettiin poikkeusoloissa ja käytännössä vain yhtä asiaa eli olympialaisia varten. Lisäksi etenkin taloustilanne rajoitti toimintamahdollisuuksia erittäin paljon. Joka tapauksessa ESL oli eräänlainen koe. Onhan selvää, että vankka toimintaperinne luo toimivuudelle hyvät edellytykset ja sitä Virossa taas ei ollut. ESL:n aikaisista virheistä otettiin silti hyvin opiksi, ainakaan samoja virheitä ei enää uusittu. Ei ole liioittelua väittää, että Viron urheilujärjestelmä alkoi toimia tehokkaasti vasta vuodesta 1923 lähtien.

Jarkko Kemppe

Viron urheilun organisaatioiden muodostuminen 1920-luvulla

Suojeluskuntaurheilu

Viron suojeluskuntien virallinen syntyhetki oli 11.11.1918 eli samana päivänä, jolloin Saksa antautui länsirintamalla ja ensimmäinen maailmansota päättyi. Välittömästi vapaussodan jälkeen alkoi suojeluskuntatoiminnan rappeutuminen. Pakkojäsenyyden poistumisen seurauksena suojeluskuntien jäsenmäärä romahti nopeasti. Lisäksi taloudelliset syyt ajoivat Kaitseliit-järjestön vaikeuksiin. Käytännössä Viron suojeluskunnilla ei juuri ollut valtakunnallista toimintaa vuosina 1921–1924.¹³

Viron ensimmäisen itsenäisyyden ajan mullistavin sisäpoliittinen tapahtuma oli joulukuussa 1924 tapahtunut kommunistien vallankaappausyritys. Kaappausyritykseen osallistui noin 400 miestä, jotka yrittivät vallata Tallinnan tärkeimmät kohteet, kuten rautatieaseman, varuskunnan ja hallituksen rakennuksen. Yritys kuivui kokoon lähinnä siksi, että kaappaajat eivät saaneetkaan odottamaansa tukea työväestöltä. Hallitus ehti julistaa maahan sotatilan ja kutsua kenraaliluutnantti Laidonerin sotaväen ylipäälliköksi. Kaappausyritys tukahdutettiin muutamassa tunnissa.¹⁴

Viron suojeluskuntien uudelleenperustaminen vuonna 1925 oli tavallaan kommunistien ansiota. Poliittista keskustelua suojeluskuntien roolista käytiin koko 1920-luvun alun ajan, mutta mitään konkreettista ei ehtinyt tapahtua. Ilman kommunistien vallankaappausyritystä joulukuussa 1924 ei Viron valtio olisi pannostanut niin voimakkaasti sisäisen turvallisuuden parantamiseen.

Urheilulla oli alusta lähtien tärkeä sija Viron suojeluskuntien toimintaohjelmassa. Urheilulajit, joita Kaitseliit-järjestössä harjoitettiin olivat tyypillisiä niin sanottuja sotilasurheilulajeja. Eri maiden asevoimissa tai sitä lähellä olevissa organisaatioissa sotilasurheiluksi on katsottu lähinnä ammunta ja sen liitännäislajit kuten ampumahiihto, -juoksu ja suunnistus, sotilasmoniottelut, erilaiset partiokilpailut ampumasuorituksineen, esteratajuoksut, esteuinti, käsikranaatin heitto ja kiväärivoimistelu.¹⁵

Viron ja Suomen suojeluskuntien välillä oli erityissuhde. Järjestöjen välillä oli aktiivista urheiluyhteistyötä muun muassa ammunnassa, yleisurheilussa ja eri sotilaskilpailuissa. Etenkin hiihdon osalta Suomi oli selkeä opastaja. Suojeluskunta lähetti Kaitseliit-järjestön avuksi muun muassa useita hiihtokoulutta-

Jarkko Kemppe

Viron urheiluanalisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

ja. Virossa hiihto oli melko tuntematon laji. Ylipäättään talviurheilua harrastettiin vähän ennen itsenäisyyden alkua ja hiihtokin yleistyivät vasta 1920–1930 -luvulla.¹⁶

Suojeluskuntaurheilun levittämisen kannalta tärkein ja keskeisin väline oli Kaitse Kodu -lehti, joka perustettiin vuonna 1925. Aikaisemmin suojeluskuntiin liittyneet asiat julkaistiin armeijan tiedotuslehdessä Södurissa. Suojeluskuntalehden eräänä tehtävänä oli nimenomaan urheilun suosion lisääminen. Kaitse Kodu oli suojeluskuntien propagandaosaston vastuulla. Lehden alkutaival oli kivinen. Suojeluskuntien jäsenmäärä kasvoi voimakkaasti, useilla tuhansilla miehillä vuosittain. Silti Kaitse Kodun lukijamäärät jäivät hyvin pieniksi, sillä vuonna 1926 vain neljä prosenttia suojeluskuntalaisista oli tilannut järjestön pää-äänenkannattajan.¹⁷

Varsinainen suojeluskuntaurheilu ei alkuvaiheissaan ollut kovin näkyvää. Suurisuuntaisia tulevaisuuden suunnitelmia tehtiin paperilla, mutta vielä vuonna 1925 järjestettiin vain muutamia urheilutapahtumia. Intensiivinen urheilutyö alkoi seuraavana vuonna. Suojeluskuntien yhteyteen perustettiin väliaikainen, kahdeksanhenkinen johtoryhmä, jonka tehtävä oli suunnitella suojeluskuntaurheilun suuntaviivoja. Johtoryhmään kutsuttiin henkilöitä, jotka olivat siviilipuolella ansioituneita urheilujohtajia. Suojeluskuntaurheilua kehitettiin tiiviissä yhteistyössä Viron Urheilun Keskusliiton kanssa. Vuoden 1926 aikana suojeluskuntien urheiluseurojen käyttöön saatiin hankittua kohtuullinen määrä välineitä, jotka jaettiin paikallisseuroille. Kaitseliit kulutti urheiluun ja liikuntaan vuonna 1926 puolitoista miljoonaa Viron markkaa. Summa oli silti riittämätön vahvassa nousussa olleelle suojeluskuntaurheilulle.¹⁸

Voimavaroja alettiin keskittää liikuntapaikkojen hankintaan. Tätä projektia helpotti suuresti se, että Kaitseliit oli joulukuun 1924 tapahtumien jälkeen hyvin tärkeä instituutti, joten sen vaatimukset yleensä menivät helposti läpi valtionhallinnossa. Esimerkiksi maaliskuussa 1925 sotaministeriö suostutteli maatalousministeriön luovuttamaan suojeluskuntien käyttöön kolmen hehtaarin suuruisen alueen, jota käytettiin urheiluharjoituksissa. Urheilupaikkojen hankinta sujui hyvin, jo heti perustamisvuonna 1925 Kaitseliit-järjestöllä oli 150 erilaista liikuntaharrastuksiin sopivaa kiinteistöä tai maa-aluetta. Suojeluskunnilla oli kyllä riittävästi urheilupaikkoja, muttei tarpeeksi valmentajia tai

Jarkko Kemppe

Viron urheilun
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

ohjaajia. Aluksi suojeluskunnat palkkasivat väliaikaisia ohjaajia tai "lainasivat" Urheilun Keskusliiton henkilöstöä, mutta pitkällä tähtäyksellä tarvittiin välttämättä omaa vakituista henkilökuntaa. Tämä puute ratkaistiin perustamalla uusi jaosto, Kaitseliidu õppe- ja spordiosakonna (suojeluskuntien opetus- ja urheilujaosto).¹⁹

Kalevin vahva asema

Vuonna 1901 perustetun urheiluseura Kalevin edustajien vaikutusvalta ensimmäisen itsenäisyyden aikaisessa virolaisessa urheilujärjestelmässä oli erittäin vahva, ajoittain voidaan väittää Kalevin olleen jopa monopoliasemassa. Esimerkiksi vuonna 1923 Viron Urheilun Keskusliiton kymmenhenkisen hallituksen jäsenistä lähes kaikki olivat kalevilaisia. Miten yksi urheiluseura pääsi näin vaikutusvaltaiseen asemaan?

Kalev-seuraan hakeutui paljon henkilöitä, joita urheilu ei varsinaisesti juuri kiinnostanut. Itse asiassa seuran ensimmäisinä toimintavuosina urheilu oli lähes sivuosassa, koska Kalevin tiloissa keskusteltiin lähinnä politiikasta ja kulttuurista. Alkuvuosien kulttuuri-innostuksen hieman laannuttua ja painopisteen siirtymässä enemmän liikunnan piiriin Tallinnan Kalev oli monien urheilulajien ensimmäinen järjestäjä.²⁰

Kalevin menestyksen takana oli useita vahvoja vaikuttajia, mutta heidän joukostaan erottuvat selkeästi virolaisen urheilun tärkeimmät vaikuttajat. Heistä mainittakoot Leopold Tõnson, Johannes Villemson, Harald Tammer ja Ado Anderkopp. Viron 1920-luvun urheiluelämässä ei tehty yhtään merkittävää päätöstä ilman näitä henkilöitä. He kaikki toimivat vuosikausia Viron urheilun keskusjärjestöjen, lajiliittojen ja urheilua tukevien instituutioiden johtotehtävissä. Esimerkiksi Johannes Villemson oli Urheilun Keskusliiton johdossa koko Viron ensimmäisen itsenäisyyden ajan. Harald Tammer oli muiden urheiluun liittyvien luottamustehtäviensä lisäksi Viron Urheilulehden pitkäaikainen päätoimittaja. Ado Anderkopp oli sekä Viron Urheiluliiton ensimmäinen puheenjohtaja ja Viron Urheilulehden ensimmäinen päätoimittaja. Myöhemmin hän siirtyi politiikkaan, mutta pysyi urheilusektorillakin vahvana taustavaikuttajana. Tässä yhteydessä ei voida jättää mainitsematta ehkä kuuluisinta Kalevin jäsentä, Konstantin Pätsiä.²¹

Jarkko Kemppi

Viron urheilu-
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

Työväenurheilu

Virossa oli hajanaista työväenurheilua jo 1900-luvun alussa, jolloin työpäivän pituus oli lyhentynyt keskimäärin kymmeneen tuntiin. Aikaa alkoi jo jäädä enemmän lepäämiseen, yhteiskunnalliseen toimintaan ja perheelle. Viikonloppuisin jäi yleensä aikaa myös huvituksille, joissa oli mukana liikuntaa. Usein työläistäajamiin oli rakennettu tanssilava, keinoja ja kiipeilytelineitä. Vesistön lähellä asuneilla oli mahdollisuus uintiin ja souturetkiin. Talvisin yleinen harrastus oli luistelu. Työläisiltä puuttuivat vielä 1800-luvun lopussa omat seurat, joten he osallistuivat aktiivisesti raittius-, sivistys-, ja lauluseurojen toimintaan. Suosittu raittius- ja urheiluseura oli Valvaja (Valvoja). 1900-luvun alusta alkaen työläisten kiinnostus urheilua kohtaan kasvoi jyrkästi ja urheilusta muodostui vähitellen monien miesten tärkein vapaa-ajan harrastus. Aluksi voimailu oli suosituinta, myöhemmin voimistelu, uinti ja yleisurheilu valloittivat sijaa.²²

Vapaussodan jälkeen Virossa toimi useita työväenurheiluseuroja. Tosin osa niistä oli kommunistisen puolueen peitejärjestöjä. Viron kommunistinen puolue oli kielletty, mutta järjestö pystyi toimimaan hyvin tehokkaasti ammattiyhdistysten ja erilaisten seurojen kautta. Toimintaa hankaloitti vuonna 1920 perustettu Viron suojelupoliisi, joka pyrki paljastamaan ja lakkauttamaan kommunistien peitejärjestöjä. Kommunistien kulissiorganisaatioina toimivat myös useat laillisesti toimivat urheiluseurat, joiden pelkkä nimi jo antoi viitteitä niiden rahoittajasta: Herkules, Spartakus, Eelvägi (Etujoukko) ja Edasi (Eteenpäin). Itse asiassa suurin osa kommunistien maanalaisista yhdistyksistä operoi urheiluseurojen varjossa.²³ Ilmeisesti niiden arveltiin herättävän vähemmän huomiota kuin opiskelija- tai ammattijärjestöt.

Sytä sille, miksi Viroon perustettiin valtakunnallinen työväenurheilujärjestö suhteellisen myöhään oli osittain vuoden 1924 joulukuun tapahtumissa. Vaikka maltillinen vasemmisto ei ollutkaan kaappaushankkeessa mukana, oli selvää, että koko työväenliike joutui tarkkailun alaiseksi. Etenkin ammattiyhdistystoiminta oli vuosia lamassa ja uusi nousu alkoi vasta 1927, jolloin perustettiin Viron Työväenyhdistysten Keskusliitto.²⁴

Kaappauserityksen jälkeen työväenurheiluseurat joutuivat epäiltyjen listalle, mutta viimein tilanne rauhoittui ja vuonna 1926 sisäministeriölle jätettiin rekisteröintiasiakirja, jolla perus-

Jarkko Kemppe

Viron urheilun
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

*Kommunistit
käyttivät
urheiluseuroja
peitejärjestöinä.
Kuvassa
urheiluseura
Herkules. (Viron
Filmiarkisto)*

tettiin Tallinna Töölisspordi Ühingus (TTÜ), Tallinnan Työväenurheiluyhdistys. Järjestö liittyi samalla Viron Urheilun Keskusliittoon. Tallinnan jälkeen työväenurheiluseuroja perustettiin muun muassa Tarttoon ja Pärnuun. Vuonna 1927 järjestäytymisen oli edennyt niin pitkälle, että oli aika järjestää ensimmäinen työväenurheilukongressi. Osanottajat tulivat kaikista paikallisyhdistyksistä sekä vierailijoita Latviasta ja Suomesta. Kongressin lopputuloksena perustettiin Viron Työväenurheiluliitto (Eesti Töölisspordi Liit, ETL). Samalla muun muassa TTÜ ja muut työväenurheiluseurat erosivat Viron Urheilun Keskusliitosta.²⁵

Viron Työväenurheiluliiton tärkeimmät lajit olivat aluksi jalkapallo ja yleisurheilu. Vähitellen valikoima laajeni käsittämään myös hiihdon, voimistelun, nyrkkeilyn, painin, uinnin ja painonnoston. Erityisesti nyrkkeily oli muissakin valtioissa selkeästi työväestön suosikkilaji. Virolaisen työväenurheilun harrastajien jäsenmäärää 1920-luvulla on vaikea arvioida, mutta 1930-luvun lopussa Työväenurheiluliittoon kuului 19 osastoa, joissa oli yhteensä noin 1 800 jäsentä. Suurin osa osastoista sijaitsi Tallinnassa (kahdeksan osastoa ja noin 830 jäsentä). Samoin liiton johtopaikat olivat tallinnalaisten seurojen edustajien käsissä. Etenkin

Jarkko Kemppi

Viron urheilu-
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

jalkapallossa Tallinnan vaikutus oli erityisen suuri, sillä pääkaupungissa oli ESL:n kaikkiaan seitsemästä jalkapallo-osastosta kuusi. Suurimmat ongelmat kaikissa jäsenseuroissa liittyivät talouteen ja sitä kautta varustetasoon, joka yleensä oli erittäin heikolla pohjalla.²⁶

Viron urheilurahasto

Virolaisten urheiluorganisaatioiden taloudellinen tilanne oli yleensä hyvin kehno. Kohtuullisen suuretkin seurat joutuivat rahoittamaan toimintaansa mitä erilaisimmin keinoin. Yleisin rahanhankkimiskeino oli arpajaiset. Esimerkiksi Tarton Kalevseura järjesti vuosittain yhdet suuret arpajaiset ja useita pienempiä arvontoja. Seuran johto huomasi nopeasti, että etenkin lamavuosina kansa ei juuri liikuntaa tukenut.²⁷

Virolaisten urheiluseurojen ja suurempien kokonaisuuksien taloudellisen aseman parantamiseksi perustettiin vuonna 1925 Kehakulttuuri Sihtkapitali eli Viron urheilurahasto. Se taas oli osa Viron Kulttuurisäätiötä (Eesti Kultuurkapitali), jonka valtio perusti vuonna 1925 tukeakseen niin tieteitä, taiteita kuin myös urheilua. Kulttuurisäätiötä johti neuvosto, jonka puheenjohtaja oli opetusministeri. Kaikkiaan tuettuja aloja oli kuusi, joten sikäli urheilulla oli Virossa ainakin muodollisesti tunnustettu asema. Virossa siis urheilu ja liikuntakin laskettiin selkeästi kuuluvaksi kulttuurin piiriin. Mielenkiintoinen yksityiskohta oli, että valtio kohdisti säätiölle osan alkoholi- ja tupakkaveroista sekä ulkomaanpasseista saamiaan tulojaan.²⁸

Viron Kulttuurisäätiön rahanjakopolitiikka aiheutti usein vahvoja tunteenpurkauksia. Esimerkiksi vuonna 1926 Kulttuurisäätiö jakoi yhteensä 20 miljoonaa Viron markkaa, joista Urheilurahastolle annettiin vain 2.5 miljoonaa. Tämä sai muun muassa Viron Urheilulehden kysymään artikkelissaan, että oliko opetusministeri virolaisen urheilun suurin vihollinen.²⁹ Urheilu todellakin joutui taistelemaan rahoistaan. Kulttuurisäätiö jakoi urheilun lisäksi varoja kuvaamataiteelle, teatterille ja musiikille, mutta ylivoimaisesti tärkein oli kirjallisuusosasto. Sille annettiin eniten varoja ja niillä turvattiin virolaiskirjailijoille suhteellisen hyvät taloudelliset olosuhteet myös heidän eläkevuosiin. Kulttuurisäätiön kirjallisuusrahaston merkityksen voi havaita

Jarkko Kemppe

Viron urheiluorganisaatioiden muodostuminen 1920-luvulla

*Kadrion stadion
Tallinnassa oli
Viron urheilu-
rahaston tärkeä
avustuskohde
1920-luvulla.
(Viron Filmiarkisto)*

esimerkiksi Ants Oraksen kommentista: "Yhdenkään kirjailijan ei tarvinnut antautua tekemään toisarvoista työtä".³⁰

Tallinnaan vuonna 1926 rakennettu Kadrion stadion oli Urheilurahaston tärkeimpiä hankkeita, vaikka päävastuu rahoituksen hankkimisesta kuului Viron Urheilun Keskusliitolle. Viron urheilu- ja liikuntasektorin keskeisimpiä ongelmia oli, että maasta puuttui riittävän hyvin koulutettuja alan asiantuntijoita, kuten liikunnanopettajia. Urheilurahasto jakoi vuosittain stipendejä, joiden turvin oli mahdollista siirtyä opiskelemaan ulkomaiisiin yliopistoihin. Stipendin ehtona oli, että opiskelun jälkeen henkilö palaisi Viroon ja hyödyntäisi siten tietämystään esimerkiksi liikunnanopettajana. Edelleen rahasto piti tärkeänä, että kaikki opettajat tietäisivät edes jotain urheilusta, siksi Tartossa järjestettiin opettajille liikuntakursseja.³¹

Lähdeviitteet

¹ Toomsalu, Ruudi, *Möödunud meenutades*. Tallinn 1999, 156; Jansen, Ea, *Yhdistykset ja organisaatiot*. Teoksessa *Viron perinnekulttuuri*. Toimittanut Ilmari Vesterinen. Jyväskylä 1997, 275.

² Jansen 1997, 276.

³ Metsaots Kadri, *Organiseeritud spordiliikumise algaastad Eestis*. Teoksessa *Eesti Spordimuuseumi ja Eesti Spordiajaloo Seltsi Toimetised no. 2*. Tartu 1998, 29; IV Eesti spordi kongress 1998 -tapahtuman kokousmateriaalin aineistoa.

Jarkko Kemppi

Viron urheilu-
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla

- ⁴ Viron Urheiluliiton perustamiskokous 20.1.1920. F. 1330, n. 1, s. 47, 1–3. ERA.
- ⁵ Eesti kehakultuuri aastaraamat I. Tallinn 1927, 8.
- ⁶ Viron Urheiluliiton perustamiskokous 20.1.1920, keskustelu Viron Urheilulehdestä. F. 1330, n. 1, s. 47, 3. ERA.
- ⁷ Viron Urheiluliiton yleiskokous 20.2.1921, Viron urheilulehteä koskevat asiat. F. 1330, n. 1, s. 47, 48. ERA; Ant, Jüri, Eesti 1920 – Iseseisvuse esimene rahuaasta. Tallinn 1990, 49.
- ⁸ Toomsalu, Ruudi, Üks kevade ja üks suvi. Tallinn 1993, 98.
- ⁹ Piisang, Eugen & Maidlo, Juhan, Kalev läbi sajandi. Esimene osa 1900–1944. Tallinn 2001, 133.
- ¹⁰ Eesti Spordileht 1/1923, 16; Piisang & Maidlo 2001, 129.
- ¹¹ Eesti Spordileht 1/1923, 16; Piisang, & Maidlo 2001, 130; Eesti kehakultuuri aastaraamat I, 29.
- ¹² Eesti Kerge-, Raske- ja Veespordiliidu põhikiri. Tallinn 1930, 2; Eesti Kehakultuuri aastaraamat I, 8; Laas (toim) 1935, 12.
- ¹³ Viron suojeluskuntien alkuvaiheista tarkemmin esimerkiksi Kemppi, Jarkko, Viron suojeluskuntien organisoituminen ja toiminta 1917–1924. Joensuu 2000.
- ¹⁴ Zetterberg, Seppo, Historian jänneväli. Teoksessa Viro – historia, kansa, kultuuri. Toimittanut Zetterberg, Seppo. Jyväskylä 1995, 104.
- ¹⁵ Rõmpõtti, Kalevi, Sotilasurheilu suunnan näyttäjänä. Teoksessa Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1995. Toimittanut Arto Nevala. Joensuu 1995, 124–125.
- ¹⁶ Vasara, Erkki, Valkoisen Suomen urheilevat soturit: suojeluskuntajärjestön urheilu- ja kasvatus toiminta 1918–1939. Helsinki 1997, 366, 687; Kokkonen, Jouko, Viron urheilun vuosikymmenet. Teoksessa Vahvat virolaiset – kestävät suomalaiset. Vuosisata virolaista liikuntaa ja virolais-suomalaista liikuntayhteistyötä. Liikuntatieteellinen seura, Tuglas-seura. Helsinki 1997, 8.
- ¹⁷ Viron suojeluskuntien propagandaosaston toimintasuunnitelmat sekä Kaitse Kodu -lehden tilaajatilastot. F. 2151, n. 1, s. 17, 4–6, 132. ERA.
- ¹⁸ Eesti kehakultuuri aastaraamat I, 186–87.
- ¹⁹ Eesti kehakultuuri aastaraamat I, 187; Lell, Daimar: Sporditegevuse algus Eesti Kaitseleiidus. Teoksessa Eesti Spordimuuseumi ja Eesti Spordiajaloo Seltsi Toimetised no. 2. Tartu 1998, 16–17.
- ²⁰ Piisang & Maidlo 2001, 21–22.
- ²¹ Eesti Spordi Biograafiline Leksikon 2001. Tallinn 2001, 29, 658, 713, 768.
- ²² Mäsak, Ene, Työväenkulttuuri. Teoksessa Viron perinnekulttuuri. Toimittanut Vesterinen, Ilmari. Jyväskylä 1997, 354–355.
- ²³ Toomsalu 1999, 71; Elango, Õie, Ruusmann, Ants, Siilivask, Karl Ruusmann, Eesti maast ja rahvast. Maailmasõjast maailmasõjani. Tallinn 1998, 220.
- ²⁴ Peep, Viljar: Eesti 1920. aastate sotsiaalpoliitika ja selle taust. Teoksessa Kaks algust. Eesti Vabariik – 1920. ja 1990. aastad. Koostanud Ant, Jüri. Tallinn 1998, 118.
- ²⁵ Kümne aastat Eesti Tööliispordi Liitu. Tallinn 1938, 14; Toomsalu 1993, 73.
- ²⁶ Kümne aastat Eesti Tööliispordi Liitu, 15–16.

Jarkko Kemppi

Viron urheiluorganisaatioiden muodostuminen 1920-luvulla

- ²⁷ Tartu spordi selts Kalev juubeli-album 1901–1936, 10.
- ²⁸ Elango, Õie, Ruusmann, Ants, Siilivask, Karl, Eesti maast ja rahvast. Maailmasõjast maailmasõjani. Tallinn 1998, 420, 455.
- ²⁹ Eesti Spordileht 42/1926, 3.
- ³⁰ Oras, Ants, Viron kohtalonvuodet. Jyväskylä 1989, 128. Samoin Seppo Zetterberg toteaa: "Kulttuurirahaston jakamien suurten apurahojen ansiosta taiteenharjoittajat saattoivat täysipainoisesti omistautua luomistyölleen" (Zetterberg 1995, 116).
- ³¹ Viron urheilurahaston hallituksen puheenjohtaja Leopold Tõnsonin laatima toimintakertomus vuodelta 1925. F. 1321, n. 1, s. 7, 1–2. ERA.

Jarkko Kemppi

Viron urheilu-
organisaatioiden
muodostuminen
1920-luvulla